

"I CAN'T BELIEVE IT. IT'S A MIRACLE!"

*Vad är det egentligen Cesar Millan gör?
Vad händer med hundarna i avsnitten
och hur påverkas de på lång sikt?*

”I fråga om förhållandet till våra husdjur gäller det att hålla en sund balans mellan hjärta, praktik och vetenskap” -Cesar Millan

Inledning

Jag har valt att skriva mitt examensarbete om Cesar Millan och fenomenet Dog Whisperer. Anledningen till att jag valde att skriva om honom var att jag ville granska vad det är han faktiskt gör och hur det påverkar hundarna både på kort sikt och i det långa loppet. En annan anledning till att jag ville granska Cesar närmare var att jag med anledning av min egen hund fick ett avsnitt rekommenderat redan 2006. En vän som visste att jag hade liknande problem med min egen hund tyckte att jag skulle se avsnittet om hunden Opie. Avsnittet berörde mig mycket och hans metoder och hur han kunnat bli så framgångsrik har intresserat mig sedan dess. Jag ville även undersöka substansen i det han gör och säger och om det finns några vetenskapliga belegg för att hans sätt att hantera hundar skulle vara exceptionellt framgångsrikt. Jag vill också undersöka möjligheten att arbeta med de aktuella hundarna med andra metoder än de Cesar Millan förespråkar.

Bakgrund -Vem är Cesar Millan och hur beskriver han sig själv och sitt arbete

I *Ledarskap med Cesar* kan man läsa att Cesar Millan föddes i Culiacan i Mexiko och spenderade under sin uppväxt mycket av sin tid på sin farfars gård där det fanns många hundar. Han drömde om att flytta till Kalifornien och bli världens bästa hundtränare och när han var 21 tog han sig över gränsen och in i San Diego. Han fick jobb på ett hundtrim och härifrån fick han ett rykte att kunna hantera även de svåraste hundarna. Han började arbeta med att rehabilitera hundar och 1994 upptäcktes han av Will Smith och Jada Pinkett Smitt som rekommenderade honom till andra kända personer. Han startade sitt Dog Psychology Center där han rehabiliterade problematiska, aggressiva och övergivna hundar. 2005 tilldelades han the National Humane Societys pris för sitt arbete med att rehabilitera hundar, han har nominerats till tre Emmypriser och upptogs 2007 som hedersmedlem i International Association of Canine Professionals. Han driver sedan 2007 the Millan Foundation, en ideell organisation som ”räddar, rehabiliterar och omplacerar vanvårdade och övergivna hundar”. Organisationen arbetar även förebyggande genom kastreringskampanjer, upplysning och ett skolprojekt för att lära barn och ungdomar omtanke och empati med människor och hundar. Cesar Millan har gått från en relativt fattig uppväxt till multimiljonär och en av National Geographics största stjärnor. Tv-showen Dog Whisperer som startade 2002 sänds nu i över 100 länder, Cesar har medförfattat sex böcker, ger ut tidningen Cesar's Way och turnerar över hela världen (Millan och Peltier, 2009).

Vidare skriver författarna att Cesar bygger sitt arbete på en dominansteori där han utgår från vad han säger är naturliga instinkter hos hunden. Han menar att hundar i det vilda lever i starka, välorganiserade flockar där alla medlemmar vet sin plats och följer regler som sätts upp av flockledaren. Han menar att hundägare måste agera som lugna och bestämda flockledare och att många problembeteenden uppkommer därför att hunden inte ser ägaren som sin flockledare. Cesar ”tränar inte hundar -han rehabiliterar dem” som han själv säger. Han hävdar att man måste arbeta utifrån ”rules, boundaries and limitations”, att sätta upp regler och gränser för att befästa sitt ledarskap och sedan kunna korrigera och kontrollera oönskade beteenden. Han

säger att han inte tror på ”quick fixes”, snabba lösningar utan menar att även om vissa förändringar kan komma snabbt så måste ägarna fortsätta korrigera beteendena varje dag för att hindra att de kommer tillbaka. Cesar säger själv att ingen borde slå eller skrika på sin hund för att korrigera oönskade beteenden. Cesar Millan ser på sitt sätt att arbeta som något unikt. Cesar har ingen utbildning inom hundträning eller etologi.

Syftet med arbetet och frågeställning

Syftet med arbetet är att klargöra exakt vad Cesar Millan gör och hur det påverkar hundarna. Vad finns det för relevans i hans tillämpning av dominans och ledarskap? Vilka är hans träningsmetoder och finns det effekter med träningen som inte ses vid sändningen men som kan visa sig senare? Finns det alternativ till Cesars sätt att arbeta?

Metod

I arbetet har jag granskat tv-showen Dog Whisperer för att få så mycket material som möjligt att utgå ifrån. Utöver säsong 1 i vilken jag sett samtliga avsnitt har jag även sett utvalda klipp och episoder som diskuterats mycket för att kunna utgå även ifrån dessa. Jag har fört protokoll för varje hund som varit med i första säsongen för att få svar på samma frågor i varje program. Eftersom det är svårt att veta vad som pågår när kameran är avstängd och om något mer händer som klippts bort har jag utgått ifrån det som visas i respektive avsnitt och ingenting annat. Jag är medveten om att detta i vissa avsnitt kan ge en skev bild åt ena eller andra hållet men jag vill undvika för mycket spekulationer och utgår alltså ifrån att det som händer är det som visas på tv. Jag har kommit fram till att det är det mest rättvisa sättet att analysera avsnitten. Jag har utöver detta läst en stor mängd artiklar om Cesar Millan liksom hans bok Ledarskap med Cesar och utgått från The ultimate episode guide där alla avsnitt i säsong 1-3 finns beskrivna tillsammans med uppföljningsinformation. En del information har även hämtats från hans hemsida.

Klargörande -Cesars terminologi

För att kunna skildra Cesars sätt att arbeta med hundarna krävs en presentation av de begrepp han använder. Många av orden är dessvärre inte ordentligt definierade men jag har försökt se vad han menar med dem, om det finns andra innebörder av orden och om det han gör har fler namn än de han använder.

Flocken och flockledaren

Enligt Cesar (Millan, Peltier 2009) lever hundar i det vilda i linjära hierarkier, där en ledarindivid bestämmer över de andra hundarna som får rätta sig efter ledaren. Han menar att det förekommer mycket tillrättavisningar och att ledaren på så vis stärker sitt ledarskap. Han säger samtidigt att flockgemenskapen präglas av ömsesidig respekt och förtroende och att ett välfungerande samarbete är en förutsättning för överlevnad. En ledare är inte något man blir utan något man föds till och alltså är det inte den som är störst och starkast som blir ledare utan den som de andra ser upp till, den som utstrålar rätt energi. Om ägarna utstrålar fel energi och inte fyller ledarrollen så kommer hunden automatiskt att bli ledare för sin ”flock”. Han hävdar att tiken uppfostrar sina valpar genom att markera med tänderna och att det är därför det fungerar så bra med hans korrigering ”bett”. En viktig del i Cesars rehabilitering är att få hundarna i rätt sinnesstämning, att göra dem lugna och undergivna. Cesar menar att det i en flock bara finns två roller: ledare och följare.

Disciplin och Korrigering/bestrafning

Cesar Millan (Millan, Peltier 2009) bygger sin träning på att korrigera oönskade beteenden för att få hundarna att bli lugna och undergivna. Han använder metoder för att korrigera hundarna som han säger att han hämtat från naturen och han pratar ofta om att tikar och ranghöga djur korrigerar de som är lägre i rang för att få dem att inta en lugn och undergiven attityd. Han menar att det finns en skillnad mellan bestraffning och korrigering. En korrigering är enligt honom en omedelbar reaktion för att avbryta ett beteende medan en bestraffning är beroende av att den bestraffade förstår att den gjort fel. Överlagd bestraffning är något som uteslutande människor sysslar med och det fungerar inte på hundar för de vet inte vad som är ”rätt och fel”, han föredrar alltså orden korrigera eller tillrättavisa framför bestraffa. Han korrigerar med ”energi, kroppsspråk, ögonkontakt och beröring”. När andra säsongen av Dog Whisperer sändes på TV kom Cesar i kontakt med en psykolog, Alice Clearman som förklarade de vedertagna termerna Positiv förstärkning (R+), Positiv bestraffning (P+), Negativ förstärkning (R-) och Negativ bestraffning (P-) för honom. Även om han förstod att han till stor del använde P+ (Positiv bestraffning) så var han fortfarande inte bekväm med ordet ”bestrafning” eftersom det är något som bara människor gör (oklart om han menar att hundarna ser honom som en hund eller en människa). Han valde alltså att fortsätta använda ”korrigera” och ”tillrättavisa” istället för Positiv Bestrafning eftersom han tyckte det lät bättre. Han menar vidare att han inte ”slår eller nyper” hundarna utan att han ”efterliknar valptikens eller en annan ranghögs hunds tillrättavisande bett”. Han kan även rycka i kopplet eller stöta till hunden med foten på bakdelen för att ”bryta ett beteende och få den att förstå att beteendet inte accepteras i flocken”. Sparken jämför han med att knacka en kompis på axeln. Cesar Millan menar att användandet av disciplin skapar en win-win-situation och att all träning måste bygga på positiva erfarenheter för hunden. Han skriver i sin bok Ledarskap med Cesar, i avsnittet om “Världens bästa verktyg” att man måste ha absolut gehör för tajming för att lyckas med exempelvis en kastkedja eftersom ”en nanosekund för tidig eller för sen korrigering skämmer allt.” Han hävdar vidare att han alltid använder så lite tryck som möjligt för att nå önskat resultat.

Utifrån diskussioner på hundforum på internet har jag kunnat konstatera att det är svårt med definitionerna när det kommer till vissa ord inom hundträning. Att korrigera ett beteende betyder enligt SAOL (Svenska Akademiens ordlista) att man rättar till det. Det specificerar inte hur rättningen går till, om den sker omedelbart eller långsiktigt förebyggande (SAOL, 2010-12-04). Att korrigera skulle med andra ord kunna betyda att man tränar förebyggande för att ändra beteendet, tar bort möjligheten för hunden att utöva det (genom att hålla i kopplet eller stänga en dörr) eller lär in ett alternativt beteende. Ord kan dock byta innebörd i takt med att en grupp människor använder dem i ett visst sammanhang. Ordet korrigering är ett tydligt exempel på ett ord som fått en ny mening. Populärt används ordet ”korrigera” inom hundvärlden som ett annat ord för en positiv bestraffning. En positiv bestraffning innebär att man lägger till något hunden inte vill ha för att ett beteende ska minska. Ordet bestraffning talar inte om hurvida det är kort och omedelbart eller långt och fördröjt. Det talar heller inte om ifall det är grymt och orättvist eller mildt och rättvist. En bestraffning behöver inte vara våldsam eller ens fysisk. Ett straff är en konsekvens på en handling kort och gott. När det kommer till definitionen av vad som är en bestraffning måste man se till hur den som utsätts för handlingen tar den. Om handlingen får ett beteende att minska i intensitet så har beteendet blivit bestraffat. Cesars ”bett”, koppeltryck och sparken syftar till att få ett oönskat beteende att minska och är alltså bestraffningar. Cesar väljer att kalla det för korrigeringar eller tillrättavisningar men detta är omskrivningar han gissningsvis har valt eftersom bestraffningar låter obehagligt och inte är lika TV-mässigt som att ”rätta till”.

Positiv förstärkning

Cesar Millan använder i sin bok *Ledarskap med Cesar* (Millan, Peltier 2009) den populära termen Positiv Förstärkning och menar att den är ytterst relevant när det kommer till inläring av beteenden. Han är noga med att poängtera att han själv använder belöning när han tycker det behövs men att han föredrar att arbeta med andra metoder. Han skriver i sin bok att ”Den uppfostringsmetod som de flesta känner sig bekväma med att använda när det gäller att förändra beteenden hos både människor och djur är den positiva förstärkningen. Denna känns bra, både för den som utför åtgärden och för den som den är riktad mot. Dock bör man hålla det hela inom rimliga gränser”. Med rimliga gränser menar han att den positiva förstärkningen inte får användas slentrianmässigt så den förlorar sitt värde. Han menar också att man inte kan ge godis eller beröring till en hund som är rädd eller nervös eftersom det förstärker rädslan och osäkerheten. Han menar att klickerträning kan vara effektivt och ”hos vissa djurarter till och med påskynda inläringen” men att den funkar bäst när man ska lägga till, inte när man ska ta bort ett beteende (även om han säger att det förvisso går att ta bort ett beteende genom att ersätta med ett annat). Klickerträning fungerar enligt Cesar för att lära in trick, normal vardagslydnad hos normalsnälla, balanserade hundar med låg-till-medel-energi men eftersom ”hundarna han arbetar med är mycket obalanserade kan inte deras beteende ändras för en godbit, hur läcker den än må vara”. Cesar menar även att man måste kombinera klickerträning med korrigeringar (positiv bestraffning).

Facing the fears/flooding

Cesar använder sig ofta och gärna av en metod som kallas för flooding. Han kallar det för att hunden “möter sina rädslor” och det går ut på att han tar med hunden till det den är rädd för. Väl där tar han bort alla möjligheter för hunden att fly undan. Oftast innebär det att han har hunden kopplad i strypkoppel och korrigerar den när den försöker gå iväg. Exempel som jag stött på i hans program kan vara en hundrädd hund som placeras i en stor grupp hundar utan möjlighet att komma undan, vattenrädda hundar och hundar som är rädda för blanka golv eller trappor släpas ner i vattnet/över golvet/upp för trappan i strypkoppel, hundar som är rädda för en plats eller föremål tvingas vistas nära det utan flyktväg. I ett avsnitt har han konsturerat en specialhusvagn där han har skärmar runt hunden som visar saker den är rädd för och spelar upp obehagliga ljud som varvas med mattens röst samtidigt som hunden springer på ett löpband. Han menar att när hunden inte kan backa ur kommer den till slut att komma över det den är rädd för. Samma metod används av vissa psykologer i syfte att få människor att komma över sin rädsla. Det kan då innebära att en person stängs in i ett rum med ormar för att bota en fobi eller att ta upp människor med akrofobi på ett tak för att hjälpa dem komma över sin höjdrädsla. Metoden ifrågasätts dock starkt, särskilt i fråga om rehabilitering av djur som inte har samma möjlighet att resonera. De vet inte att det är ett övergående stadie och får panik av den starka rädslan. Cesar menar att man, genom att ta små steg bara gör rädslan värre, och säger i episoden om Baby Girl, hunden som sätts in i husvagnen “If I do baby steps, I’m just going to make her more and more fearful”.

Energier

Cesar skriver i sin bok *Ledarskap med Cesar* (Millan, Peltier 2009) att det i rehabiliteringen är väldigt viktigt att rätt energi råder och att hundarna influeras av människornas och de andra hundarnas lugna, säkra energier. I vissa avsnitt, där ägarna blir oroliga över Cesars metoder kan Cesar påpeka att det är ägarnas negativa energi som får hundarna ur balans. Ett exempel är avsnittet om Jonbee där matten tycker det är jobbigt när Cesar ser ut att slåss på liv och död med hunden som inte vill bli hanterad inomhus. En annan situation

när Cesar menar att ägarnas energi orsakar obalans i hunden är när hunden återförenas med sina gamla ägare efter en kortare eller längre separation. Exempel är avsnitten om Trinity och om Emily som har behandlats för sina problem med andra hundar och vid återföreningen efter en vistelse på Cesars center börjar slåss med en de andra hundarna på centret. Cesar menar att energier är något som finns i oss, i hundarna, i naturen och allt runt omkring oss. Han menar att inställning, kroppshållning och utstrålning är avgörande för hur hundarna tolkar oss och har man inte rätt energi så märker hundarna det direkt. Han försöker få folk att hitta ett sinnestillstånd de kan plocka fram när de ska hantera sina hundar, ett tillstånd där de är lugna och säkra. Den energin ska genomsyra allt vi gör och få hundarna att hamna i rätt sinnesstämning själva.

Motion

Cesar Millan poängterar i nästan varje avsnitt av Dog Whisperer (säsong 1-7) vikten av fysisk motion. Han menar att många hundar blir obalanserade pga bristfällig motion. Utifrån den bild som ges i avsnitten verkar situationen väldigt annorlunda jämfört med Sverige. I USA går många människor aldrig ut med sina hundar, de rastas i trädgårdar eller tas på enstaka kortare promenader. Cesar har sagt att i den bästa av världar skulle hundarna få komma ut på promenad två gånger om dagen men med tanke på hur upptagna människorna är så är det orealistiskt enligt honom. Han rekommenderar ofta ägarna att skaffa löpband eller cykla, åka inlines eller springa med hundarna. Han förordar den här typen av motion även för små valpar och har i avsnittet om Wilshire rekommenderat daglig löpbandsträning för att den tre månader gamla valpen ska bränna energi och bli mer foglig. Jag har aldrig sett honom prata om att det kan bli för mycket fysiskt aktivitet för hundarna. Cesar använder rutinmässigt fysisk motion för att trötta ut hundarna och göra dem enklare att arbeta med. Hundarna som visas i TV ses ofta flämtande, säkert delvis pga värmen och stress men troligtvis även pga ansträngande motion de inte är vana vid. Jag har aldrig sett Cesar förordna enbart motion eller aktivering som lösning för en hund utan det kombineras alltid med regler och disciplin. Cesar menar att hunden får sin mentala stimulans av promenaden med sin ledare, att den får koncentrera sig och på så vis uppnås en balans mellan fysisk och mental stimulans.

Olika verktyg

Cesar Millan (2009, Dog Whisperer säsong 1-7) menar att "energin" är det viktigaste redskapet i hundträning och att det är den som avgör om det verktyg man använder kommer få önskad effekt. Fel använt kan alla verktyg skada hunden. Cesar skriver i sin bok att kastkedjor/burkar, slag och vattensprutor är dåliga eftersom det är svårt med tajmingen och att hunden ofrånkomligt kopplar ihop "korrigeringen" med den som utdelar den vilket minskar förtroendet. "Att få något kastat på sig ingår inte heller naturligt i en hunds värld. Det kan kanske få den att låta bli att repetera ett oönskat beteende, men det kommer inte att öka förtroendet för den som kastade, och hunden kommer inte heller att bli lugnare och tryggare på det viset." Cesar använder i sina hembesök och i sin show de verktyg som ägarna normalt använder på hundarna. I Dog Whisperer har allt från stryphalsband till stackel- och elhalsband (som är förbjudna i Sverige) använts. Han använder enligt egen utsago helst ett enkelt rep eller strypkoppel som han sätter högt upp på hundens hals, bakom öronen. Där, menar han riskerar han inte att strypa lufttillförseln utan får största möjlighet att påverka hunden med sina "initiativ". Kopplets placering gör även att hunden inte kan nosa som den vill (viktigt för ledarskapet) och att den får "en stolt kroppshållning". Han skriver i sin bok att stryphalsband låter så otrevligt och hade föredragit ett annat ord, förslagsvis ögle- hals- eller kontrollkedja. Cesars specialtillverkade halsband Illusion (döpt efter hans fru) fungerar på samma sätt. Halsbandet är egentligen tredelat, de två nedre halsbanden

håller det tredje på rätt plats, strax bakom öronen och förhindrar det från att kasa ner till den kraftigare delen av halsen. Det översta halsbandet är ett tunt stryphalsband och de två nedre är bredare och deras enda funktion är att hålla stryppedjan på den plats där den har mest effekt.

Hur fungerar egentligen dominans och vad har det för relevans i hundträning?

Vad jag kunnat utläsa bygger Cesar väldigt mycket av sin verksamhet på dominans och i de allra flesta avsnitt jag sett är hans analys av problemet att hunden är dominant och att ägarna är dåliga flockledare. Han menar att om bara maktförhållandet förändras, så att ägarna blir dominanta istället för hunden så kommer problemen att lösa sig. Den hypotes han bygger sitt arbetssätt på är väldigt omdiskuterad och ordet dominans har nu för tiden en helt annan innebörd än när dominansidéerna kom in i hundträningen. I en artikel av Per Jensen (1983) konstateras att dominans i etologiska termer är en definition av företräde, den som har företräde till begränsad föda eller begränsat vatten eller företräde till en sexuell partner. Detta innebär i realiteten att rangordningar framförallt uppstår hos djur i fångenskap, där resurserna (mat, vatten, sovplats etc) är begränsade. Enligt den amerikanska etologen Thelma Rowell som studerat rangordning hos apor är strikt rangordning ett sjukdomstillstånd, ett tecken på att flocken inte lever i naturlig harmoni. Detta grundade hon bl a på det faktum att obduktioner av apor som vistats i flockar i fångenskap visade att rangläga djur ofta hade sjukliga förändringar, troligen förorsakade av långvarig stress, tex. binjureförstoring, magsårslänkande förändringar mm. Rangordningen är ett repellerande, avståndsökande system som kommer till för att undvika aggressioner när det finns många konfliktpunkter. På så vis blir det färre slagsmål över mat, vatten och andra resurser och flocken slipper allvarligare skador. Det här räcker dock inte till för att göra djur till flockdjur, det måste finnas attraherande faktorer -saker som gör att individerna vill leva tillsammans men tyvärr har dessa inte studerats så ingående ännu. Etologin har på senare år försökt granska de sammanhållande faktorerna mer eftersom de anses fylla en långt större funktion än rangordningen. De flesta djurgrupper som studerats karakteriseras inte av aggressiva relationer, utan av förhållanden som närmast kan betraktas som vänskapliga och kärleksfulla. Djur ligger tätt tillsammans och värmer varandra, de samarbetar i jakt och när de undviker att själva dödas, de varnar varandra för rovdjur och berättar var det finns föda. Samarbete och närhet är två viktiga funktioner i flocklivet som kanske är mer relevanta och lättapplicerade att använda i hundträning än vad dominans och ledarskap är. Med tanke på att vi dessutom är av två helt olika arter och utöver det slipper konkurrera med våra hundar om mat och sovplats så är det rätt långsökt att det skulle finnas en rangordning mellan oss. Nypublicerade etologiska studier konstaterar att dominanst teorierna som Cesar Millan bygger sina metoder på inte stämmer överens med verkligheten och att det dessutom är helt meningslöst att använda sig av dem i hundträning eftersom hundar är hundar och människor människor (Worm Christiansen 2010).

Hur påverkar Cesars metoder hundarna på kort sikt och i det långa loppet?

Cesar (Millan, Peltier 2009) brukar använda i huvudsak sex redskap i sin ”rehabilitering” av hundarna. Han använder sig av ”bettet”, koppelrycket, ”Tsst-ljudet”, njursparken, flockledarpromenaden och alfarullningen. Bettet är enligt honom själv en beröring tänkt att efterlikna dominantas hundars ”bett” som han menar att de använder för att dominera ranglägre djur och få dem att göra som de vill. Han menar att tikarna uppfostrar sina valpar genom att bita dem men omfattande forskning (publicerad i Alfasyndromet, Hallgren 2006) visar att tikarna och de äldre djuren är överseende och förlåtande mot de många gånger jobbiga valparna. Bal-

anserade, lugna djur i en välfungerande flock håller inte på och biter eller tillrättavisar varandra på det sätt som visas i Dog Whisperer. Som jag ser det är "bettet" i själva verket ett slag med fingrarna på halsen eller sidan på hunden. Även om slaget som han kallar "bett" inte verkar vara särskilt hårt i de flesta fall är det tillräckligt för att få hunden på andra tankar eftersom det även är en påminnelse om att något mycket värre kan hända. I vissa avsnitt slår han även hunden helt ogenerat (Emily och Bella är två exempel, Dog Whisperer säsong 1, episod 11 och säsong 5, episod 13). Cesars speciella sätt har fångat tittare över hela världen och givit honom smeknamnet "Hundprataren". Han lyckas få hundarna att reagera helt annorlunda än när ägarna hanterar dem och det har flera anledningar. När Cesar tar sig an en ny hund kommer han in som en, för hunden helt okänd person. Hundarna är ofta lite avvaktande och när Cesar sen överraskar dem genom att tillrättavisa dem för allt de gör så blir de paffa och vet inte hur de ska bete sig. Cesar brukar inleda arbetet med varje hund med något han kallar "flockledarpromenaden". Det går ut på att han sätter kopplet högt upp bakom öronen på hunden och tar hunden på en promenad. Om ägarna har ett stryphalsband/kedja redan så använder han den, annars tar han deras vanliga koppel, vänder på det och trär kopplet igenom handtaget för att bilda en strypsnara. I de fall man får se vad han gör under promenaden kan man konstatera att han korrigerar hunden när den gör något annat än att gå bredvid eller bakom honom. Enligt hans bok ska hunden ha blicken rakt framåt, som om den vandrade en lång vandring med sin ledare. Om hunden tittar på något annat eller försöker nosa rycker Cesar i stryppkopplet. Om hunden har problem med att möta andra hundar eller reagerar på skateboards eller liknande rycker Cesar så fort hunden visar minsta intresse för störningen. Cesar använder sig av stryphalsband i de allra flesta avsnitt jag sett. Han utsätter hunden för det den har problem med och rycker i kopplet för att bestraffa hunden för att den reagerar på störningen. Syftet är att hunden inte ska våga utföra det oönskade beteendet. Han rycker i sidled eller uppåt och har i några avsnitt hängt upp hundarna i stryphalsbandet (Jonbee, säsong 2 episod 4 och Shadow, säsong 4 episod 16) tills de fått allvarliga problem att andas. Fysioterapeuter och veterinärer har konstaterat att det finns stora faror med att använda stryphalsband. I en studie av 400 svenska hundar konstaterades det att 63% av hundarna hade någon slags problem med rygg eller nacke. Av de som korrigerats med ryck i kopplet eller själva drog väldigt mycket hade hela 91% defekter i rygg eller nacke (Hallgren, 1994).

Lite mer sparsamt men ändå tillräckligt ofta för att det ska vara värt att nämna använder Cesar Millan vad han kallar en dominansritual där han tvingar ner hunden på rygg eller på sidan med råstyrka och sätter händerna mot halsen på den. Han fortsätter sedan bestraffa hunden om den rör sig innan den "är lugn" och han låter den resa sig. Det här är en klassisk alfarullning som, när "ledarskapsreglerna" tillämpades i stor skala för många år sedan rekommenderades till hundägare som hade problem med sina hundar. Alfarullningen kommer ur ett missstolkat vargbeteende där en ranglåg varg kan lägga sig ner på rygg för att visa passiv underkastelse. Missstolkningen består i att de som började lära ut alfarullning hade fått för sig att det var den ranghögre som tryckte ner den lägre på rygg och att alfarullning var något vargar och hundar kunde använda i en "kamp om ledarskapet". Alla något så när uppdaterade hundtränare tar idag starkt avstånd från alfarullning eftersom etologisk forskning kring vargars och hundars flockliv visat att det inte alls fungerar så som tidigare antagits. Det förekommer inte dominansritualer på det sätt som Cesar Millan hävdar och alfarullning som metod är oerhört farlig på kort- och lång sikt. Att trycka ner en hund eller varg på rygg och hugga tag över strupen betyder på deras språk: Jag ska döda dig! Hur hundarna reagerar är givetvis olika men det är utan tvekan ett av de allra värsta angreppen i en hunds värld. Vissa skulle bara ge upp medan andra skulle slåss på liv och död. En alfarullning kan med stor sannolikhet ge en hund psykiska skador för livet. Den förstör förtroendet för den som utför alfarullningen och allt som hunden associerar till tillfället (människor,

platsen, det hunden hör eller ser just då etc). Det är också väldigt farligt för den som utför alfarullningen eftersom den riskerar att bli allvarligt biten.

Cesar har även ett ljud som han ofta använder och som blivit lite av hans varumärke. Det låter som ett väsende/fräsande ”Tsst” och kommer enligt honom själv från hans mor. Hon brukade använda ljudet när hon tillrättavisade Cesar och hans syskon. Jag har inte sett tillräckligt mycket sammanhang i hans användande av ljudet för att förstå exakt vad han försöker åstadkomma. Ibland använder han det som ett varningsljud innan en korrigerig, ibland samtidigt och ibland efter en korrigerig. Ibland använder han det inte alls. Jag har inte lyckats hitta något samband för när han använder och när han inte använder. Vissa hundar reagerar väldigt mycket på ljudet (genom att krypa ihop, hejda sig, se rädda ut) och vissa reagerar inte alls. Det är oklart om han systematiskt betingar ljudet med någon form av obehag. Ett annat av Cesars verktyg är en spark med hälen i hundens sida. Sparken träffar på lite olika delar i de avsnitt jag sett men studerar man hundens anatomi hittar man njuren, mjälten, bukspottskörteln och tarmarna i det område där Cesar brukar sparka. I avsnittet om Opie förklarar Cesar ”Jag sparkar inte hunden, trots att jag kommunicerar med benet. Jag bara knackar på honom, för att väcka honom och få en reaktion”. Syftet är enligt Cesar att hunden ska avbryta ett beteende så att man kan få kontakt med den. Han säger samma sak som om alla andra korrigeringar han använder.

Syftet med korrigeringarna är att få hundarna att bli calm submissive, eller lugna och undergivna. De ska inte reagera på något i sin omgivning utan lugnt lyda sin flockledare, eftersom det är denna som enligt Cesar fattar alla beslut. En vältajmad och tillräckligt hård bestraffning får ett beteende att avbrytas och minska, hunden väljer att låta bli att göra det i rädsla att bestraffningen då ska upprepas. Detta är förutsatt att hunden kan låta bli att utföra beteendet och att motivationen att undvika bestraffningen är större än att utföra det straffade beteendet. Om beteendet som straffas är väldigt starkt motiverat måste bestraffningen vara hårdare till sin karaktär.

I en artikel tar Anders Hallgren upp vad som faktiskt händer när man bestraffar ett beteende. Trots att det oönskade beteendet bestraffas och ser ut att minska finns det kvar under ytan och hundens grundinställning har inte förändrats i positiv riktning utan tvärtom (Hallgren 2008). Samtidigt som ett beteende bestraffas ändras nämligen också associationen och känslan hunden har i just det sammanhang som bestraffas. Ofta kopplar hunden ihop obehaget från bestraffningen inte bara med den som bestraffar utan också med det den ser eller upplever i bestraffningsögonblicket. I en studie av fem hundar som alla bitit människor i samband med att de blev utsatta för elchocker (från halsband som gav en chock i närheten av ett staket) konstaterades att de aldrig tidigare bitit någon och att de bitna människorna i fyra av fem fall inte uppträtt hotfullt. Samtliga fem hundar bet upprepade gånger och utan bithämning. Betten riktades mot armar, nacke och ansikte och resulterade i allvarliga skador. I studien framgår förvisso inte hur hundens liv ser ut i övrigt men dess slutsats var att det var elchockerna som utlöste betten och gjorde dem så pass allvarliga (Polsky 2000). I en annan studie från 2003 där man granskat effekten av elhalsband i träning av schäferhundar visade att hundarna började associera smärtan de kände (uppvisades som låg kroppshållning, lyfta tassar, nosslickning, gnällande, pip och skällande) med sina förare istället för att uppleva den som en konsekvens av sitt eget beteende. I hundförarnas närvaro reagerade hundarna med rädsla för de hade lärt sig att något obehagligt snart skulle hända. Studien visade att hundarna upplevde grav stress på träningsplanen och i närvaro av sin förare (Schilder, 2003). Det är med andra ord lite osäkert exakt vad hunden kopplar ihop obehaget med men ett väldigt tydligt exempel är hur det kan bli i en situation med mötande hundar. Om en hund, innan träningen

har börjat känna obehag när mötande hundar går emot den på fem meters avstånd kan bestraffningen i sig göra att associationen till hunden blir värre, så att obehaget börjar kännas redan på sex meter, sju meter osv i takt med att beteendet bestraffas flera gånger. Hunden blir inte bara mer känslig utan reagerar också kraftigare på det den upplever som obehagligt -den mötande hunden. Associationen blir alltså inte förbättrad av att det oönskade beteendet straffas men så länge hunden är mer mån om att undvika bestraffningen än den är att skälla på den mötande hunden så kommer den göra sitt yttersta för att vara tyst. Så, trots att ett beteende bestraffats åtskilliga gånger och kanske även bestraffats väldigt hårt så finns beteendet kvar och kommer att visa sig förr eller senare. Det Cesar gör är att han bestraffar hundar för att de gör saker han inte vill att de ska göra och med tanke på att hela hans karriär är byggd på att korrigera hundar så vet han för det mesta hur, när och hur mycket han ska bestraffa. Hundarna i sin tur blir bestraffade av en människa som de aldrig mött förut och som de inte vet vad han är kapabel till. Deras motivation att undvika bestraffningen är med andra ord väldigt stor. Genom att ta hundarna på sin "ledarskapspromenad" där de korrigeras upprepade gånger ifall de gör något annat än att bara följa med honom får han in dem i en annan sinnesstämning. Hundarna är helt inställda på att undvika bestraffning, de är rädda och dämpade. Förutsättningarna för att hunden ska vara "lydig" när Cesar hanterar dem och om ägarna har tur ett tag efter att han lämnat tillbaks kopplet är så bra de kan bli med bestraffningsbaserad träning. När ägarna sen ska fortsätta göra det Cesar gjort blir det ofta svårt för dem att nå samma resultat eftersom de sällan är tillräckligt skickliga och villiga att bestraffa sina hundar. En annan sak är väldigt viktig att komma ihåg och det är att man har bestraffat ett beteende, inte orsaken till beteendet. Man har bara arbetat med själva symptomen; orsaken har man överhuvudtaget inte berört. Det innebär att även om man blir väldigt duktig på och konsekvent med att bestraffa sin hund för att den gör ett visst beteende så kommer grogrunden till beteendet att finnas kvar. En hund som morrar för att den är rädd kommer inte bli mindre rädd av att den blir bestraffad när den morrar. Den kommer kanske att morra mindre men den kommer fortfarande att vara rädd. Det är det här som gör Cesars metoder potentiellt livsfarliga för både hundar och människor. Med tanke på att han arbetar med hundar som han själv kallar för Red Zone, det vill säga hundar som är extremt farliga så blir situationen ännu allvarligare.

Om en hund morrar visar den att den inte litar på den som den morrar emot. Förtroendet finns inte och morrandet talar om att det är dags att öka avståndet, annars kommer morrandet att trappas upp till nästa nivå för att nå önskad effekt. Om morrandet inte hörsammas går hunden vidare till nästa nivå för att freda sig. Om man då, som Cesar rekommenderar går in och bestraffar hunden för att den morrar så tar man bort hundens möjlighet att varna på ett korrekt sätt. Hunden har fortfarande inget förtroende och den har dessutom förlorat sin möjlighet att säga ifrån. Om hunden upprepade gånger bestraffas för att den morrar, visar tänderna eller gör skenutfall hoppar den, nästa gång den blir hotad över alla varningssignaler och går direkt till försvar och biter för att försvara sig. Det är ofta så de värsta bitskadorna uppkommer, när hundar pressats bortom all rimlig gräns och inte givits någon möjlighet att säga ifrån.

Redovisning av de granskade avsnitten

Övergripande finns det ett par saker som gäller för de flesta avsnitten jag har sett. Hundarna är förhållandevis ofta omplaceringshundar, vissa med en trasslig bakgrund och en vistelse på något av USAs alla ”shelters” där de levt i hundgård eller bur. Ägarna är ofta väldigt okunniga om rasernas arbetsbakgrund och särskilda behov. Många saknar helt kunskap om hundar och vad en hund behöver för att må bra. Detta innebär att de motioneras bristfälligt (ibland inte alls!) och när de får gå ut är det enbart korta rundor. Vidare består Cesars analys ofta i att hunden är dominant, att den ser sig som flockledaren och att den bestämmer över familjen den bor i. Han har med dominans i beskrivningen av nästan alla hundar han behandlar. Vissa hundar beskriver han som dominanta, andra som rädda och dominanta, nervösa och dominanta osv. Cesar förordar motion, disciplin och först efter det ömhet som en lösning på de flesta problem han arbetar med. Motionen består i raska promenader med hunden, där alla beteenden utöver att snällt följa med i kopplet korrigeras. Hunden tillåts nosa först när ”flockledaren” tillåter det. Om ägarna inte har möjlighet att motionera tillräckligt eller om problemet inte försvinner efter promenaderna så rekommenderar han då och då löpbandsträning. Hunden tvingas upp på löpbandet om den inte självmant går upp och binds sedan fast där tills den vant sig. Han åker även inlines och cyklar med hundarna för att trötta ut dem och göra dem fogligare. Men den lösning som är universell, som han tar till i nästan samtliga avsnitt jag sett är ”flockledarpromenaden”. Med den brukar han inleda arbetet med hundarna, han går först en promenad med dem, sen börjar han jobba med deras specifika problem. Om hunden har problem med hundmöten eller är rädd för en viss plats så arrangerar han en situation där hunden tvingas möta det den har problem med. Alla oönskade beteenden korrigeras i mötet. Hundägarna är ofta oerhört förvånade över det han lyckas med.

Här kommer en kort genomgång av några av avsnitten jag sett i min granskning. I genomgångarna tar jag upp Cesars analys, hans tillvägagångssätt och min kommentar på det hela. I syfte att inte upprepa mig för mycket försöker jag beskriva så individuellt som möjligt. Jag vill med presentationerna ge en allmän bild av hur Cesar arbetar men samtidigt lyfta fram någon ny sak i varje sammandrag. Vissa av sakerna jag tar upp är inte nödvändigtvis det som kännetecknar de respektive avsnitten och de är heller inte unika för just den hunden men det ger en övergripande bild av hur han arbetar. Många saker som Cesar gör kan alltså ha utelämnats ur mina presentationer för att jag inte vill upprepa mig för mycket och för att det skulle ta för mycket plats om jag beskrev exakt allt han gör i varje avsnitt. Avsnitten finns dock avskrivna i protokoll där man kan se lite mer exakta händelseförlopp. Detta är med andra ord bara sammanfattningar.

Säsong 1, episod 1: Demon Chihuahua (NuNu)

I avsnittet Demon Chihuahua träffar Cesar chihuahuan NuNu som två månader tidigare omplacerats till en kvinna vid namn Tina. Chihuahuan är väldigt osäker och Cesars analys är att NuNu är en nervös och dominant hund som tagit över ledarskapet. Avsnittet präglas som många andra avsnitt av Dog Whisperer av ett dramatiskt upplägg där allt från musik och tillbakablick till ordval och videoeffekter skapar en bild av hur hemskt besvärlig hunden är. Det här syftar med största sannolikhet till att göra showen intressant för tittarna men det ger också Cesar fritt spelutrymme när det kommer till val av metoder och hantering av hunden. En tillbakablick från tidigare avsnitt som handlat om chihuahua ger en bild av dem som bitska men lite fäniga monster. Voiceover och Cesar gör sig lustiga över ”El Diablo”, den livsfarliga chihuahuan men med tanke på att chihuahua är en av de hundar som toppar bettstatistiken i USA (Applied Animal Behavior Science, 2008) menar jag att det inte är vidare roligt, eller konstruktivt att skämta om det. I det aktuella avsnittet har

ägaren problem med att NuNu biter alla utom henne själv. Cesar menar att detta är dominans, att han styr huset och att Cesar måste ta över huset och göra det till sitt eget och få hunden att ge upp. Han sätter sig i soffan bredvid matten och ber henne lyfta över NuNu i hans knä. NuNu ser obekvämt ut och försöker gå därifrån, Cesar stoppar honom och NuNu svarar genom att bita/varna honom. Cesar "biter" och håller fast NuNu och förklarar att det är så hundarna gör, de tvingar den andra att ge upp. När han slutat kämpa emot släpper Cesar honom och han springer iväg med svansen mellan benen. Han hindras att gå tillbaks till sin matte eftersom han enligt Cesar skulle få mer makt då. Efter en promenad där Cesar visar hur ägaren ska vara flockledare och styra varje steg som tas är de tillbaka i huset. Cesar sätter sig på sängen, en plats som NuNu brukar försvara genom att bitas. NuNu springer bort från Cesar som förklarar att hunden inte är rädd utan att Cesar "äger" huset. I återbesöket har ägaren försökt stärka sitt ledarskap, Cesar visar än en gång hur hon ska "bita" NuNu om han gör något oönskat. De lyfter honom i nackskinet och på promenad går han med svansen mellan benen. NuNu ser riktigt olycklig ut.

Det Cesar har gjort i det här avsnittet är att han har bestraffat hunden varje gång den gjort något han inte tycker om. Han har använt sig av flooding (när han höll fast NuNu) dvs att utsätta honom för obehag och låta honom slippa först när han accepterar sakernas tillstånd och blir passiv. Hunden har blivit rädd för Cesar och passar sig för att stöta sig med honom i rädsla för bestraffning. Han har blivit passiv och i och med att hans möjligheter att säga ifrån genom att morra eller göra skenutfall tagits bort kommer han mer sannolikt gå direkt till att bita på riktigt om han blir tillräckligt hotad. Hans inställning till främmande människor (som Cesar och framtida besökare) har inte förändrats till det bättre, snarare tvärtom. Hans förtroende har minskat och han har fått bekräftat att människor är obehagliga. NuNu är utan tvekan nervös och rädd redan från början och med tanke på att han bara bott i sitt nya hem i två månader så kan inte vidare mycket tid eller ansträngning ha lagts på att ge honom den grundtrygghet han så väl behöver. Innan träningen med NuNu överhuvudtaget påbörjas bör en hundpsykolog utreda hela hans livssituation och se vad mer som kanske inte står rätt till. NuNu har bott i sitt nuvarande hem i två månader och verkar inte ha någon direkt trygghet. NuNu biter inte för att han är dominant utan för att han vill säga åt folk att inte komma så nära. Han litar inte på människor och tar det säkra före det osäkra. Bitandet har blivit ett lönsamt beteende och behövs bytas ut mot ett annat beteende som kan ge honom samma resultat -att få vara i fred. Jag skulle kunna se träningen utformas på ett par olika sätt hellre än att korrigera de beteenden man inte tycker om. För det första behöver hans associationer till främlingar förändras. Genom att låta människor vistas i samma rum som honom men på behörigt avstånd och belöna honom när han är lugn skulle man förändra hans beteende (från att morra till att vara lugn) samtidigt som man ändrade associationen till en positiv förväntan och en chans till belöning. NuNu skulle kunna förknippa människor med belöning och med att få vara i fred/bli behandlad respektfullt istället för att de skulle vara ett reellt hot. Man skulle också kunna arbeta med att förändra hans beteende med BAT-metoden (BAT står för Behaviour Adjustment Training), dvs att använda belöningen han får för att morra/bita -att människor håller sig på avstånd som en förstärkare för ett alternativt beteende. Genom att markera önskat beteende (exempelvis klicka när han tittar bort från personen) och därefter öka avståndet som belöning skulle man kunna arbeta med den belöning som är viktigast för honom i den aktuella situationen. De här metoderna fungerar utmärkt att använda tillsammans och de kompletterar varandra väl. De har, vad jag kan se väldigt få nackdelar och är lätta att använda sig av. De är säkra, förutsatt att man hela tiden arbetar under hundens stresströskel och risken är minimal att man misslyckas eller att hunden biter. Man arbetar med fyra mycket viktiga saker på samma gång: Hundens beteende, hundens association, hundens självkänsla samt relationen till ägaren.

Säsong 1, episod 1: The Shiny (Kane)

I andra avsnittet jag granskat möter vi Kane, en grand danois som är rädd för blanka golv. Matte till hunden är lärare och har ibland med sig honom till skolan. Han är en fantastisk hund, en hundig hund som gillar hundiga saker som ägarna säger. En dag sprang han i korridorerna i skolan och halkade rakt in i en glasdörr, sedan dess är han rädd för blanka underlag, rena golv och våta vägar. Matte har med sig en matta som han är bekant med och hon vill inte tvinga in honom i skolan för det tycker hon är grymt. Cesars analys är att ägarna förmänskligt Kane och daltat med honom när han halkade. Han tar Kane på en promenad i sitt hemmagjorda stryphalsband (han vänder på kopplet och drar det genom handtaget för att få en strypfunktion). Kopplet sätter han högt upp bakom öronen och förklarar att han vill att hunden ska lita på honom så fort som möjligt. Kane tittar bak på sin matte, uppvisar stressbeteende, börjar flämta, flackar med blicken och när de kommer till skoldörren försöker han slita sig. Han tvärstannar och Cesar drar in honom i kopplet. Kane tittar bort, ser rädd ut, flämtar, dreglar. När Cesar försöker gå framåt halkar Kane och tappar balansen, han lägger sig ner och Cesar får honom att stå upp igen genom att lyfta under magen. Efter ett tag går Kane med Cesar men huvudet hänger och svansen är rakt ner. Han stryker längs med väggarna.

I det här avsnittet arbetar Cesar med flooding för att komma till rätta med en rädsla hos en hund. Flooding innebär en enorm psykisk påfrestning för hunden och betraktas som en väldigt osäker metod med många farliga bieffekter. Hunden fräntas alla möjligheter att undvika det den är rädd för och ger alltså upp och slutar reagera. Kombinerat med ett fysiskt obehag -strypkopplet går hunden in i ett hjälplöst tillstånd där den inte kan påverka sin situation utan måste ge upp. Frågan är om Kane överhuvudtaget lär sig något av behandlingen. Golvet är med stor sannolikhet fortfarande lika obehagligt (troligtvis ännu värre nu) och min gissning är att han inte kommer att gå in på golvet utan att kopplet är på. Kane har hittat ett sätt att undvika obehaget -att göra som den som håller i det säger men han har inte lärt sig gå på blanka ytor. Ett alternativt sätt att arbeta med problemet är att forma fram beteendet att gå in på golvet genom att belöna varje steg i rätt riktning eller använda någon typ av målträning för att få honom att gå över golvet, en liten bit i taget. Kane behöver lära sig att golvet inte är farligt. Ett lärande som är hållbart och stabilt är troligtvis lättast att nå fram till om hunden själv får närma sig det den är rädd för och ta saker i sin egen takt. Jag tror förvisso att Cesar har rätt i att det var dumt att ömka hunden när han sprang in i glasdörren och blev rädd men är inne på en helt annan linje när det gäller rehabiliteringen. Kanes självförtroende och känsla av kontroll över situationen måste öka, inte tvärtom.

Säsong 1, episod 2: The Wrath of Opie (Opie)

Opie är en sexton månader gammal omplaceringshund, en labradormix som kommer från ett djurhem. När hon fick honom fungerade han bra med andra hundar men hans beteende när han är i koppel har gradvis blivit värre. Matten har tre hundar totalt och problemen med Opie börjar bli alldeles för svåra att hantera. När de går promenader gör han utfall mot andra hundar och har flera gånger råkat bita sin matte i upphetsningen. Hon har gått på lydnadskurs med honom och fick då en halti rekommenderad. Cesar menar att Opie är som han är för att ägaren ger honom närhet och kärlek men ingen disciplin. Jag tror att han har fått dåliga erfarenheter från hundmöten som sedan lagrats på varandra och gjort att problemet blivit värre och värre för varje möte. Det blir väldigt lätt en ond cirkel där ägaren blir lamslagen när den ser en annan hund, misslyckas med att ge sin hund det stöd den behöver och så har hunden börjat göra utfall och fått ännu ett dåligt hundmöte på sin lista av dåliga erfarenheter. Cesars lösning är att disciplinera hunden, att bli flockledare och sätta gränser. Han börjar med att ta hunden på en promenad. Han rycker upprepade gånger i haltin

för att Opie ska se på honom, han sparkar honom i sidan och rycker i kopplet för att bryta en fixering. Efter sin inledande promenad ger han kopplet till matten som går med Opie, Cesar visar hur hon ska föra sig och vilken kroppshållning hon måste ha. Han förklarar att ”om hunden bara är dig undergiven kommer du kunna ta vilket problembeteende som helst som hunden har, även om det pågått i flera år kan det försvinna. Hundarna lever i nuet”. När Cesar kommer på återbesök tre dagar senare visar det sig att problemet finns kvar. Opie har bitit matte redan första promenaden efter Cesars besök.

Det här avsnittet sammanfattar väldigt tydligt faran med Cesar Millans metoder. Genom att välja en bestraffningsbaserad väg istället för en som bygger på att belöna rätt beteende arbetar man med väldigt mycket risktagande. När Cesar går promenaden med Opie och bestraffar honom för oönskade beteenden så vågar Opie inte reagera mot den mötande hunden. Hans överlevnadsinstinkt talar om för honom att även om det är mer logiskt att jaga bort den andra hunden som går obekvämt nära så är det mindre obehagligt att ignorera den, slippa bli bestraffad och bara leva med rädslan för hunden och korrigeringen. För att Opie ska fortsätta vara passiv vid hundmöten måste bestraffningen antingen vara så hård första gången att han aldrig mer vågar skälla på andra hundar eller så måste bestraffningen stegvis trappas upp. I takt med att Opie lär sig hårda ut bestraffningen måste den bli hårdare och hårdare och den måste fortsätta hela Opies liv. Associationen till andra hundar kommer inte att bli bättre av att Opie bestraffas när han tittar på dem och även om han kanske kommer att bete sig lugnt i hundmöten efter tillräckligt många hårda korrigeringar så kommer han inte att vara lugn. All den rädsla och oro som får honom att reagera som han gör finns kvar inom honom och någonstans måste den ta vägen. Eftersom Opie inte blir lika hårt bestraffad av matten som av Cesar så är det mycket möjligt att bestraffningen är för sen eller inte matchar störningen, den mötande hunden och att Opie därför gör utfall och biter sin matte. Det här handlar inte om dominans eller att Cesar är en bättre ledare, det handlar om att Opie är livrädd för vad som ska hända när han går med Cesar men inte med sin matte. Cesar är skickligare och mer villig att bestraffa än matten (som ju dessutom har en relation till Opie och antagligen tycker väldigt mycket om honom) och han är också en främling. Många hundar blir dämpade och avvaktande om de hanteras av någon okänd. Det finns väldigt mycket mer att säga angående valet att bestraffa en hund som har problem med hundmöten och jag återkommer till detta senare.

När det kommer till alternativa träningsätt hade jag valt att arbeta med att förändra associationen till andra hundar och göra Opie mindre och mindre känslig på samma sätt som med NuNu. Skvallerträning, där Opie lär sig titta på matte när han ser en annan hund för att få sin belöning skulle troligtvis fungera väldigt bra. Om träningen hela tiden sker på en säker nivå, där Opie är trygg nog att välja ett lugnt beteende så kan träningen gå framåt hela tiden. Beroende på hur duktig instruktören och ägaren är och hur mycket Opies stressnivå kan sänkas kommer Opie snabbt eller långsamt att utvecklas till en mindre reaktiv hund. Om utvecklingen går snabbt eller tar väldigt lång tid beror på en mängd faktorer men så länge man arbetar säkert så gör i alla fall den här typen av träning inte saken sämre. Cesars sätt att arbeta med Opie är farligt ur flera synvinklar. För det första låter han hunden hamna i en miljö där hunden går upp i stress och får svårt att hantera situationen. Istället för att arbeta på långt håll och vänja hunden vid mötande hundar där för att sedan minska avståndet börjar Cesar med ett möte väldigt nära. Detta bidrar till att stresshormoner påverkas vilket för nästa möte ännu känsligare och det ger en reell risk att Opie ska göra utfall och skälla på mötande hundar. Varje gång Opie gör ett utfall och avståndet till den andra hunden ökar har det beteendet, att skälla belönats och Opie kommer bli bättre och bättre på det. Det är också riskabelt att bestraffa en hund som är uppe i varv och när hunden är känd sedan tidigare för att felrikta beteenden och exempelvis bita den som håller i kopplet bör man i min mening utan någon tvekan välja helt andra arbetsätt. Matte Suzanne kan,

trots många tappra försök fortfarande inte kontrollera Opie. Detta menar Cesar i sin Ultimate Episode Guide beror på att hon har fel inställning, att hon är rädd. Jag kan hålla med om att hennes rädsla säkert påverkar hennes beteende och gör Opie osäker och reaktiv men hade hon kunnat arbeta med honom på ett säkert sätt, där hon inte riskerade att bli biten hela tiden hade nog både hon och Opie känt sig tryggare.

Säsong 1, episod 2: Psycho Flirt (Flirt)

Flirt är en nakenhund som är jättevänlig, full av energi och troligtvis väldigt stressad. Matten har två hundar och den ena är ”exemplarisk” medan Flirt är ett yrväder. Hon älskar allt och alla, vill fram och hälsa och flänger i kopplet. Hon får brännsår av sitt stryphalsband och drar så mycket att hon nästan kväver sig själv. Cesar ser en likhet med matten som också är väldigt hetsig, pratar fort och är sällan stilla. Hon säger att hon ”inte vill förstöra hennes vänliga personlighet”. ”Flirt vet när hon har gjort fel, hon blir jättelåg och ser ledsen ut”. Cesars lösning är att promenera med hunden för att lära den disciplin. Han sätter stryphalsbandet högt upp bakom öronen och går sakta. Flirt drar bort från honom och när han hämtar Daddy, pitbullen går hon sakta, bortåt. Flirt ser lugn och avvaktande ut och matten Barbie tror att det är någon annans hund. Hundar är anpassningsbara varelser och de kan väldigt snabbt anpassa sig till givna förutsättningar. Det finns väldigt lite som talar för att Flirt skulle vara ”botad” efter fem minuter med Cesar. Det verkliga arbetet börjar när Barbie ska träna med henne. Jag tycker det är helt onödigt och rent av elakt att korrigera en hund som Flirt. En redan stressad hund behöver inte mer stress, hon behöver lugn och ro och en meningsfull vardag. Hon behöver lära sig alternativa beteenden istället för att hoppa, va i folks ansikte och dra i kopplet. Jag hade satt på henne en sele och arbetat med koppelövningar, först utan störning och sen med upptrappning när hon lärt sig gå i koppel utan att dra. Jag tror att Flirt hade varit väldigt enkel att träna med, hon har fullt av energi och matten har redan en massa bra belöningar i sin repertoar. Dessa chanser tar inte Cesar utan han föreslår dominans och lydnad som den enda lösningen. En människa som Barbie -som har svårt att sätta gränser, inte vill förstöra hundarnas personlighet och själv är ganska hyperaktiv tror jag hade varit en enkel match att få att träna med belöning istället för bestraffning. Om man ger en människa en träningsform som absolut inte passar dem ser man till att de aldrig kommer att tillämpa den. Barbie är i showbiz och spelar in reklamfilmer med sin andra hund, hon har en hel värld av roliga tricks och belöningsbaserad lydnad framför sig. En sele, en klicker och ett par timmar youtube-film hade gjort susen för Barbie och hennes hundar. Jag tror också att lugn och ro, en trygg plats för Flirt och rätt sorts, lugna aktivering är en förutsättning för att hon ska komma ner på jorden. I uppföljningen står det att saker är som de brukade igen för Barbie och Flirt.

Säsong 1, avsnitt 3: Scared Family dog (Ruby)

I avsnittet Scared family dog som handlar om Ruby, en tvåårig vizsla drar Cesar på ordentligt med ledarskap och bestraffningar. Ruby är en helt livrädd hund och med tanke på att ägarna upplevt problem sedan de fick henne vid åtta veckors ålder så är det inte helt otänkbart att hon haft problemen med sig sedan valptiden och att en del av rädslan säkert beror på avel och prenatala orsaker. Ruby skäller, gör utfall, morrar och bits och hennes blick är stirrig och osäker. Cesars lösning på problemen är att tvinga Ruby att möta sina rädslor och att han visar henne att han inte kommer backa bort från det hon försvarar. Cesar menar att en ledare ska kunna ta ifrån en ranglägre individ vad som helst utan protest och genom att låta henne behålla sitt tuggben så göder man hennes dominans och aggression. Cesar börjar med att tvinga henne närmare kamerateamet, hon har svansen mellan benen och när hon rör minsta lilla på huvudet så korrigerar han med strykedjan. Han ger henne ett ben och låter henne börja tycka om det. När han försöker ta det biter hon -han rycker till i

kopplet och håller det uppåt, rycker flera gånger. Nästa gång lägger hon sig på sidan, ser nervös ut. Han ska få henne att komma över sin rädsla för vatten och släpar ner henne i poolen, hon kämpar emot ända fram till kanten. När han fått i henne i vattnet ett par gånger ska barnen försöka, dottern hoppar i och hunden följer efter för hon sitter fast i stryphalsbandet. Efter en uttröttande simtur ska klorna klippas och Cesar får hjälp av sin fru Illusion. Han lägger en handduk över Rubys huvud och Illusion klipper klorna. Cesar håller ett grepp om hundens hals och rycker då och då i strykedjan. Föräldrarna i familjen ser nöjda och lite spända ut och konstaterar glatt ”Om vi bara blir flockledare nu så kommer vi fixa det här”.

Det som pågår i det här avsnittet är en serie effektiva bestraffningar. Cesar rycker i strykedjan när han först går emot kamerateamet, när hon reagerar på kamerorna, när hon försvarar sitt tuggben, när han ska få henne med ner i poolen, när han ska klippa klorna. Cesar talar tydligt om för Ruby att gör du det där du tänker göra nu så kommer det göra väldigt ont. Han behandlar symptomen, dvs att Ruby reagerar med hot och aggression men jag har svårt att se vad i Cesars behandling som skulle kunna mildra hennes rädsla. Eftersom det inte finns någon uppföljningsdel i det här avsnittet kollade jag upp Ruby i The ultimate episode guide (med Cesar Millan) som katalogiserat alla avsnitt av Dog Whisperer. I den står det att familjen, trots många tappra försök aldrig kom till en punkt där de kunde lita på Ruby. De fick rådet att avliva henne men Cesar erbjöd sig att ta henne till sitt center för att bli en del av flocken. Efter flera månader på centret kom Ruby långsamt ut ur sitt skal och hon är inte längre territoriell eller resursvaktande och har blivit kvitt de flesta av sina rädslor. Hon är dock fortfarande rädd för främlingar men hon älskar att simma och att åka inlines med Cesar och hennes vänner i flocken. Det står också en intressant kommentar i ”Behind the scenes”: Trots att Cesar klarade av att kontrollera Ruby var hennes aggressioner så oförutsägbara att kameraman Bryan Duggan blev biten under inspelningen. Nu kan dock samma kameraman vistas nära Ruby utan att något händer. Jag har svårt att se det som ett lyckat fall när hunden inte kommer över sina rädslor, biter instruktören och sedan måste omplaceras för att i sitt nya hem inte heller må bra.

Säsong 1, episod 4: The Yap dog (Boomer)

Avsnittet handlar om Boomer, en tonårig chesapeake bay retriever som skäller och härjar rundor i parets hus och trädgård. Han kan stå och skälla utanför en stängd dörr och när ägarna släpper in honom springer han in genom rummet till en dörr som varit öppen hela tiden, går ut och ställer sig och skäller vid den stängda dörren som ägarna precis släppte in honom igenom. Hunden är tydligt stressad och Cesar drar slutsatsen att han är understimulerad. Och dominant. Lösningen är, inte i första hand att motionera Boomer eller ge honom en meningsfull sysselsättning utan att utöva dominans, visa vem som är flockledaren och sluta behandla honom som ett barn. Cesar berättar förvisso om rasens arbetsbakgrund och säger till ägarna att de borde gå ut med honom varje dag men det som visas i avsnittet är korrigeringar. Cesar instruerar ägarna hur de ska korrigera honom varje gång han skäller. Han går inte närmare in på att hunden försöker säga något genom sitt beteende eller förklarar för ägarna att det finns en fara i att ta bort hundens möjlighet att tala om det. Han lär dem att bestraffa bort den väldigt viktiga påminnelsen att deras hund inte mår bra.

Säsong 1, episod 4: The Grooming Gremlin (Josh)

Josh är en omplaceringshund som kom med beskrivningen ”farlig hund”. Han har svårt för att bli kammad och klippt, vaktar sin mat mot vissa av familjemedlemmarna och har bitit en vän till familjen. Matte älskar sin hund, han är kelig och sitter gärna i hennes knä men hon är förtvivlad och söker hjälp hos Cesar Millan. Hans analys av Josh är att han är dominant och äger sin ”hona”. Enligt Cesar har det blivit en maktkamp

mellan två hanar och huset har blivit Joshs revir. Lösningen är att ta ifrån honom ledarskapet och tvinga honom att underkasta sig och acceptera situationen. Cesar tar honom på en "ledarskapspromenad" och berättar att Josh kämpat emot en del under rundan (han nämner fem tillfällen) men att han nu vunnit ledarskapet från honom. Han sätter igång och kammar Josh som ogillar det men accepterar situationen. Cesar säger att Josh eftersom han inte haft något val har han lärt sig tycka om det han en gång tyckte illa om och att han "lärt sig respektera och lita på den här nya människan som kommit in i hans liv". När Cesar rättar till strypkopplet börjar Josh visa tänderna och biter honom i handen. Cesar säger "Det här är bra" och tar ett tag över nacken på Josh som piper till och fortsätter kämpa. Han biter omkring sig och Cesar trycker in fingrarna i halsen upprepade gånger. Cesar korrigerar, tar strypgrepp och försöker se till att hunden inte kan bita honom. Så fort han släpper ett grepp försöker hunden bita sig fri. När han ska klippa Josh håller han ett grepp om pälsen/skinnet i nacken och trycker honom mot bordet. Josh försvarar sig och morrar och han biter mot den vassa saxen. När Josh till slut lugnar sig lite och flämtar (troligtvis av stressen och ansträngningen) säger Cesar "Han börjar vänja sig". Speakern talar om att "Cesars grepp gör inte ont, utan det är stadigt och bestämt. Han använder sin hand som en dominant hund använder sin käft". Cesar fortsätter att förklara "Jag kväver honom inte, jag håller bara fast honom". Han håller handen över nacken och fingrarna in i sidan av halsen. Hunden piper till och lägger sig ner och han fortsätter "Sådärja, du ser hur han slappnar av, han känner sig lättad. Han har en massa i bagaget". Efter det håller Cesar Josh så att matte kan försöka klippa honom. Han kämpar emot igen och försvarar sig. Efter ett tag ger han upp och sitter stilla, han flämtar ansträngt och Cesar säger "Ser du hur hans attityd förändrats -han låter oss göra det nu". Josh visar fortfarande tänder när de hanterar honom. Cesar skämtar lite med matten och avslutar med att hålla med matten om att Josh verkar vara en lyckligare hund nu "Ja, vi har avlägsnat en massa giftig energi ur honom".

Det som händer i avsnittet är mycket riktigt att Cesar tvingar Josh att ge sig. Men det han ger upp är inte någon dominans eller herrevälde (Cesar kallar faktiskt huset hans "kungadöme") utan det han givit upp är att kämpa emot för stunden. Josh har blivit så överväldigad av bestraffningar och obehag att han helt enkelt insett att det inte hjälper att säga ifrån eller slåss mer. Han tar därför till ett annat sätt för att, i hans värld klara livhanken. Han ger upp och låter det som händer hända. Han kan inte fly från platsen och han kan inte försvara sig så han ger helt enkelt upp. Så fort han ser minsta chans att fly eller lyckas försvara sig så tar han den. Han blir inte apatisk på det sätt som man kan se andra hundar i Dog Whisperer bli utan han är fortfarande där och fortsätter kämpa. En möjlighet till att han inte blir apatisk är att bestraffningarna inte varit korta korrigeringar utan det är den utdragna hanteringen och den jobbiga situationen med saxen i ansiktet som ger honom obehaget. På så vis kan han gradvis trappa upp sitt försvar för att möta hotet jämfört med en hund som korrigeras av Cesar innan den ens hunnit börja försvara sig. Det är högst osannolikt att Cesars behandling av Josh gjorde honom mer positivt inställd till att bli kammad och klippt. Mer troligt är att det redan bristande förtroendet han hade för människor skadats ännu mer och att han kommer bli än svårare att trimma i framtiden. Det verkar också väldigt osannolikt att matte kommer att kunna trimma Josh på det sätt Cesar lärt henne. Den enda chansen är om Josh är så pass rädd för att bli bestraffad att han går in i ett hjälplöst tillstånd så fort saxen kommer fram eller han lyfts upp på bordet. Han kan, även om jag finner det otroligt ha lärt sig att på bordet sitter man stilla annars gör det ont. I övrigt kan jag inte se att Josh skulle kunna ha lärt sig någonting som skulle kunna vara till fördel för honom eller familjen. Enligt uppföljningen i The ultimate episode guide har Josh idag inga problem att bli kammad och klippt av matten. Jag har svårt att se hur det här skulle kunna ha gått till.

Det är också anmärkningsvärt att matten litar på kompetensen hos en människa som gång på gång blir biten. I vilket annat yrke skulle man förknippa det med något positivt? Få människor skulle lita på en frisör som

klipper sig i fingrarna, flyga med ett flygbolag som skröt med att de bara hade ”haft lindriga krascher” eller hoppa in i en allvarligt krockskadad taxi. På något vis använder Cesar bitskadorna som ett tecken på framgång och erfarenhet. Han gör det genom att övertyga kunder att det hör till jobbet, att det är så hundar gör upp om rangordningen och att det är viktigt för rehabiliteringen. När Josh kämpar emot som värst och Cesar säger ”Det här är bra” gör han kampen, som för många hundar nog känns som en på liv och död till en viktig del av att ”behandla” hunden. Bitskadorna blir då ett bevis på att hunden kommit en bra bit på vägen mot att bli botad.

Säsong 1, avsnitt 11: There's something about Emily (Emily)

Emily är ett av Cesars omtalade Red Zone-fall och kallas av honom själv för ”ett av de värsta fallen någonsin”. Avsnittet handlar om Emily, en sexårig pitbull som har problem vid hundmöten. Emily har enligt speakerrösten spenderat sitt liv i familjens trädgård och får inte gå ut. Hemma är hon ”världens gulligaste” och hon fungerar bra med människor men när hon ser en hund på promenader blir hon som förbytt. Hon börjar gnälla och skälla, drar i kopplet och vill fram till den andra hunden. Cesars analys av problemet är att ägarnas flathet och regellösa liv har skapat en potentiellt livsfarlig hund som vill attackera alla hundar hon ser. Cesars lösning är att ta över ledarskapet och när hunden kämpar emot (för det kommer hon att göra) inte ge efter. Han tar ut Emily i ett hemmagjort strypkoppel och möts direkt utanför huset av sin fru med hunden Daddy på cirka två-tre meters avstånd. Emily reagerar direkt och börjar dra mot Daddy, Cesar gör inte mycket mer än att hålla i kopplet, säga sitt ”tsst” och sedan konstaterar han att Emily nått en viss nivå av aggression. Han konstaterar att hon är en Red Zone och måste därför utföra en ”dominansritual”. Ritualen är en alfarullning där han trycker ner Emily i marken, med händerna på halsen och sidan samtidigt som han då och då rycker i kopplet. Cesar förklarar vad han gör ”Det kan se illa ut, men hundar trycker ner varann mot marken för att få den andra hundan att visa vissa beteenden”. Så fort trycket lättar försöker Emily komma upp igen och hon börjar dra mot den andra hunden. Cesar korrigerar henne några gånger och hon försöker sedan dra åt andra hållet. Han fortsätter att korrigera henne på olika sätt, mestadels koppelryck för att sedan utföra en till alfarullning mot vilken hon kämpar emot lite mer. Han trycker henne över halsen och till slut slutar hon kämpa. Hon ligger kvar på marken och flämtar trots att han lättar på sitt grepp. Cesar konstaterar att Emily måste umgås med minst 50 hundar varje dag och bestämmer sig för att ta med henne till sitt center i sex veckor. Han tar in henne till sin flock i hundgården och blir snabbt omgiven av hundar. Hon kryper ihop och lägger sig ner. Han tar ut henne i ett angränsande område och när hon morrar på en av hundarna genom gallret slår han henne i huvudet. Det rasslar av metall när han slår men jag kan inte se om han har något i handen för det klipps. Efter 14 dagar har Emily börjat anpassa sig men hon har fortfarande svårt att slappna av i flocken. Cesar försöker få henne att sitta och ligga ner och korrigera fram att hon ska vara stilla. När ägarna kommer på besök varnar han dem för att hon kan attackera en annan hund, eftersom det var så hon brukade göra med dem. Han ber dem skicka ut lugn energi. När husse går med Emily i hägnet och kommer fram till Cesar och matte så sträcker sig Cesar omedelbart efter kopplet. I samma ögonblick attackerar Emily en hund som står bredvid. Cesar hänger upp henne i strypkoppeln och tvingar sedan ner henne på sidan. Hon verkar nu ha vant sig vid att bli alfarullad och kämpar inte emot. Under följande fyra veckor fortsätter rehabiliteringen och Emily får lära sig hur man uppför sig. Han visar bland annat sina matritualer och sätter henne på ett löpband. Han skrattar och säger ”Emily tycker verkligen om det här, Emily har jätteroligt”. Emily går förvisso utan koppel när hon är på bandet men hon ser stressad ut, och som att hon blickar bort men inte kan gå bort. Hon har påsar under ögonen. Sen visar han en ”psykologisk övning” där

han gör sitt ”Tsst-ljud” åt henne bland många andra hundar. Hon lägger sig ner, slickar sig om munnen. ”Det här är jättebra, hon gör det självmant. Jag har inte sagt vad hon ska göra”. Sen visar han hur hon lägger sig på ryggen bland andra hundar. När hon väl kommer hem igen förklarar han att eftersom han inte arbetat med henne och ägarna eller i hennes hemmiljö så kommer hon nu att göra som hon brukade när hon var med dem. Han tar henne till hennes ”värsta mardröm”, grannens dobermann som står bakom ett stängsel. Han korrigerar henne fram till stängslet, korrigerar när hon ser på dobermannen och tvingar henne att vända ryggen till och sitta. I slutet gråter ägarna och berättar om sina skuld känslor över Emily.

Jag har funderat mycket över det här avsnittet för det känns förutbestämt och till viss del skapat av producenterna. Jag utgår i alla mina granskningar från att det som visas är det som händer men det är ett par saker som gör mig riktigt misstänksam i det här avsnittet. Den första är hur snabbt Cesar konstaterar att Emily är ett Red Zone-fall. Om man jämför Emilys utfall med hundar i tidigare avsnitt som Cesar mig veterligen inte klassat som Red Zone så känns hon inte så väldigt annorlunda. Hon slänger sig i kopplet, är uppjagad och utan någon tvekan väldigt ovan vid att möta andra hundar men det är inte värre än exempelvis Opie eller Churchill och jag ser aldrig Emily rikta sin aggression mot Cesar. Ändå konstaterar han, enligt tidkoden på DVDn redan efter cirka 25 sekunders analys och utan att han gjort något annat med henne än att ge lite halvhjärtade korrigeringar och hålla i kopplet medan hon gör utfall att hon är Red Zone. Med tanke på att TV är vad det är ser jag det inte alls som en omöjlighet att producenterna faktiskt har letat efter en hund de kan ha med som seriens första Red Zone -värdig ett helt avsnitt. Det här är bara spekulationer men jag tycker att det är anmärkningsvärt att någon med Cesars arbetslivserfarenhet klassar en hund som Emily som det värsta han sett. Cesar beskriver Red Zone som ett stadie där hundar som vill döda andra hamnar. Det är hundar som ser rött, som är extremt fokuserade på sin enda tanke: att döda eller förstöra den eller det de ställt in sig på. Om de inte kan komma åt den de är efter kommer de att attackera vem som helst i sin väg. Red Zone beror enligt Cesar på en extrem obalans hos hunden och det är ingenting som hunden själv väljer. De här individerna finns enligt Cesar inte i det vilda förutom om djuret är drabbat av en sjukdom, tex rabies. Han menar att beteendet oftast kommer ur en traumatisk erfarenhet orsakad av människor. Cesars behandling av Emily går ut på att bryta ner henne, bit för bit och få henne att stänga av och acceptera sakernas tillstånd. Emily är en hund med allvarliga problem med andra hundar och med tanke på hennes ras känns det som en väldigt vågad risktagning att behandla henne som han gör. Cesars lösning är att tvinga henne att vara nära andra hundar, att lägga sig på rygg bland dem (med tvång) och göra en massa andra saker som kan tyckas onödigt svåra för en envis hund med hennes bakgrund. Det faktum att han tvingas upprepa alfarullningarna, nedtryckningen och korrigeringarna i princip varje ny situation visar att Emily inte lär sig något mer än att passivitet är det bästa just då. Det anser jag handlar mer om tillfälliga överlevnadsstrategier än inläring. Korrigeringarna och den hårda attityden mot Emily kommer med andra ord att bli tvungen att fortsätta igenom hela hennes liv och frågan är hur mycket av det hon klarar av innan det rinner över och hon skadar någon.

Emilys association till andra hundar kan mycket väl påverkas positivt av att hon får chans att vistas bland andra hundar förutsatt att det mötet går bra till. När Cesar förklarar att hundarna på hans center börjar slåss mellan varven och kallar det en del av rehabiliteringen ställer jag mig väldigt kritisk till om hundmötena gör henne gott. Det Emily lär sig är att vissa hundar är trevliga och låter henne vara, med andra hundar blir det slagsmål. Resultatet blir att hon inte kan börja generalisera och tycka att hundmöten uteslutande är något positivt. Hon kommer följdaktligen inte att kunna slappna av på promenader eller i umgänge med andra hun-

dar utan måste hela tiden vara på helspänn, för just den här hunden kanske vill henne illa. Det finns betydligt bättre sätt att hjälpa en hund få tillbaks förtroendet och lära sig bli en hund igen. De metoderna innefattar bland annat counter conditioning, desensibilisering och säkra möten med trevliga hundar. Counter conditioning, på svenska typ tvärtemotinlärning är ett sätt att förändra hundens association och förväntan inför en viss situation. När hunden lär sig att koppla ihop tex mötet med andra hundar med belöning istället för obehag eller konflikt kommer hunden gradvis att ändra inställning och bli mer positivt inställd. Genom att hela tiden hålla sig på säkra avstånd, där hunden inte hinner börja reagera negativt genom att spanna sig, skälla eller göra utfall säkras en nivå i taget. Arbetet kan då hela tiden gå framåt och avståndet och belöningsfrekvensen (hur snabbt och ofta man måste belöna hunden) kan minska. I takt med hunden klarar ett övertygande antal hundmöten och situationer på ett visst avstånd kan ekipaget komma närmare störningen och fortsätta arbetet med att ändra hundens association. Samtidigt som man förändrar hundens association arbetar man med hundens beteende. Man tränar bort utfallen, skällandet eller dragandet i koppel och istället belönar man att hunden är lugn, kanske tar ögonkontakt eller går fot. En annan komponent i den här typen av träning är desensibilisering, ett begrepp som står i motsats till flooding som beskrivits tidigare. Desensibilisering är ett annat sätt att bota fobier, rädslor eller andra aversiva känslor. Genom att utsätta hunden för det den har problem med i så pass små doser att den inte får panik lär sig hunden att vara lugn trots att den kanske är lite obekvämt i situationen. Man arbetar hela tiden på en nivå där hunden kan hantera det och göra rationella val och man avbryter innan stressen börjar påverka hunden negativt och hindra inlärningen. Hunden vänjer sig gradvis vid situationer och i takt med att den får fler positiva erfarenheter lär den sig komma över sina rädslor. Ett exempel är att vänja en hund vid fyrverkerier genom en CD med inspelade smällare där man kan reglera intensitet och ljudstyrka på ett kontrollerat sätt. I Emilys fall hade det handlat om att vara med andra hundar. Genom att ge henne trygga, lugna möten med en hund i taget istället för att leda in henne i en flock med femtio hundar ger man henne en ärlig chans att faktiskt klara av situationen. Umgänget med hundarna sker i min mening bäst om hundarna får gå tillsammans, först på lagom långt avstånd så att ingen av hundarna hinner reagera negativt. När Emily är trygg på den här nivån minskar man avståndet och kan till slut gå bredvid varandra. Med en hund som har aggressionsproblem och är snabb med att bita är munkorg en väldigt bra idé (förutsatt att hunden trivs med den och är bekväm!) för att garantera säkerheten för den andra hunden. Att slåss kan för vissa hundar säkert vara en belöning i sig självt och det kan hursomhelst bli en vinnande strategi för en hund med hundmötesproblem. Tränaren måste därför se till att hunden aldrig mer får tillfälle att slåss. När Emily kan umgås lugnt med en hund fortsätter arbetet med nästa hund. Att arbeta bort hundaggression tar tid. Det måste få ta tid för det är ett problem som kan få förödande konsekvenser. Det finns i min mening inga snabba lösningar som minimerar risken för återfall, skador och bakslag lika mycket som en lugn, gradvis förbättring. Fallet med Emily är väldigt talande för Cesars sätt att arbeta med den här typen av problem. Han tar bort symptomen på en hund som har problem med hundmöten och istället för att förbättra hennes relation till andra hundar bestraffar han henne för att hon är en hund som gör det den är född till och det gör henne potentiellt livsfarlig. När Cesar tar Emily till hundcentret säger speakerrösten med dramatisk röst "Back at her home Emily used to be a terror -now she's about to be scared straight". Och det är precis det han gör i det här avsnittet. Han utsätter Emily för så mycket obehag att hon stänger av. Anledningen till att det tar så pass lång tid tror jag kan bero på att hon är av en ras som inte ger upp i första taget.

Slutsats och sammanfattning

”Jag tränar inte hundar -Jag rehabiliterar dem”

Det som kännetecknar Cesar Millans arbets sätt är att han ”inte tränar utan rehabiliterar” hundarna. Instruktioner lär hundarna ”sitt”, ”ligg” och ”gå fot” men Cesar Millan säger att han sysslar med hundpsykologi, att han visar hundarna att vara hundar. Många av hundarna kan ingenting på signal innan Cesar kommer dit och när han är klar har de inte lärt sig något nytt. En stor del av problematiken kring hundarna som tas upp i Dog Whisperer är att de är oerhört otränade och Cesar försöker heller inte lära dem något. För många avsnitt gäller att hundarna i princip inte har lärt sig något, varken innan programmet eller efter. Cesar talar ytterst sällan om för dem vad han vill att de ska göra utan bestraffar istället alla oönskade beteenden. Den här typen av träningsmetoder skapar en osäkerhet hos hundar och deras självförtroende tar stryk. De vet inte vad han vill att de ska göra, bara att de riskerar bestraffning om de försöker göra något. Detta är sämsta tänkbara situation om man sedan vill lära hunden någonting och få den att förstå vad man vill att den ska göra. Jag har inte hört Cesar prata om positiv förstärkning eller belöningsträning i något avsnitt men han skriver om det i sin bok. Där menar han att klickerträning fungerar bra när man ska lära hundar trick och till viss del vardagslydnad, förutsatt att hunden är ”välbalanserad och av låg- mellanenergi”. Han skriver vidare att klickerträningen måste ske i begränsad utsträckning och i kombination med disciplin och rättvis korrigerande. Eftersom klickerträning är en operant träningsform och alltså bygger på att hunden tar initiativ och testar olika beteende för att se vilket som ger utdelning är det en stor nackdel om hundens vardag till någon del består av bestraffningar. Även om bestraffningarna enligt ägaren är ”rättvisa” och kanske inte ens sker varje dag så hämmar de och försvårar den operanta inläringen. Bestraffningar varar inte bara under de få sekunder de pågår utan dygnet runt. Oron att bli bestraffad finns där alltid, annars skulle bestraffningen förlora sin tänkta mening, som är att hunden ska undvika ett visst beteende. Bestraffningarna och rädslan för dem gör hunden passiv och man tar ifrån den självkänslan att våga testa sig fram. En stor nackdel med att, som Cesar gör bestraffa istället för att inte träna hundarna och lära dem signaler för olika beteenden är att de inte vet vad man vill att de ska göra. De har inget alternativt beteende att ta till när de blir osäkra och kommer med största sannolikhet antingen a) göra ingenting alls och sedan b) när störningen blir för stor göra precis det beteende som de blivit bestraffade för, eftersom det är det beteendet de är motiverade för (av rädsla, jaktlust, zonförsvaret eller liknande). Bestraffningen måste då ta vid igen och så fortsätter våldsspiralen på samma sätt. Om man istället tränat in ett alternativt, önskvärt beteende så hade hunden kunnat erbjuda det för att få belöning, eller om man tränar med bestraffningar slippa undan bestraffningen. Ett alternativt beteende kan vara att gå fot när man ser en annan hund, att sitta ner när någon kommer fram för att hälsa eller ta ögonkontakt med ägaren när grannens barn kommer springande. Att lära hunden saker med positiv förstärkning är utvecklande och stärkande för både hunden och relationen mellan ägare och hund. Det ger hunden (och ägaren!) självförtroende, ett sätt att hantera vardagen och en vana av att lösa situationer ihop.

Har dåliga tränare och missförstådd träningsfilosofi gett Cesar Millan fritt spelrum?

Cesar har invändningar mot att använda belöningsbaserad träning och säger att den må fungera bra vid inläring av nya trick och viss vardagslydnad men att det inte fungerar för att ändra på ett oönskat beteende. Mängder av hundpsykologer som arbetar med moderna träningsmetoder, och rehabiliterar hundar med allvarliga problem skulle inte hålla med. Klickerträning, tvärtemotinläring och desensibilisering är idag viktiga redskap för att komma till rätta med vad Cesar kallar Red Zone-hundar. Cesar menar att hundarna är

alldeles för mycket ur balans för att vara mottagliga för belöningsbaserad träning. Han tar upp ett exempel där han förvisso har rätt men där jag jag tycker att han inte förstått en väldigt viktig poäng. Cesar skriver i sin bok Ledarskap med Cesar att "Man kan kasta en stor saftig köttbit framför en hund i den röda zonen -en hund som utan vidare dödar andra hundar -den tittar inte ens åt den. Kan ni tänka er att man håller på med en klicker eller att man försöker kasta godis, samtidigt som man kämpar för livet för att få en sådan hund att låta bli att anfälla en människa eller en annan hund." Jag håller helt med honom om att det inte förändrar hundens beteende i önskvärd riktning om man försöker kasta godis på den när beteendet gått så här långt. Hunden är inriktad på att försvara sig och då har man gått för snabbt fram, avståndet var för litet eller så var störningen för svår. Troligtvis händer ingenting med beteendet för att man kastar godis och det kommer inte vara lätt att locka hunden ur situationen med godis eftersom motivationen är helt fel. Hundar vill i besvärliga hundmötessituationer öka avståndet till den andra hunden och då är det det som är belöningen. Det går utmärkt att arbeta med den här formen av beteendeändring, att man låter hunden slippa undan en störning när den gör ett önskvärt beteende (som att lukta på marken, vrida på huvudet, byta riktning eller ta ögonkontakt). Det viktiga är att man ger hunden en rättvis chans att göra rätt. Nyckeln till att använda klickerträning för att förändra den här typen av beteende är att man hela tiden lägger träningen på en nivå där hunden klarar av den, att man arbetar sub-threshold. Det innebär att man anpassar avståndet till störningen, graden av störning och motivationen till hundens dagsform så att hunden är tillräckligt lugn och motiverad för att fortsätta erbjuda önskat beteende så att detta kan förstärkas. Om man däremot försätter sig själv och hunden i en situation som är för svår kommer hunden inte att kunna erbjuda önskat beteende. Då är det helt meningslöst att kasta godis på hunden. Det är tydligt att belöningsbaserad träning är väldigt missuppfattad och oavsett om det är avsiktligt eller ej så ger det bestraffningsbaserad träning en massa spelrum som jag tycker att den inte förtjänat. Många tror att de som arbetar med positiv förstärkning "ger hunden godis för att va snälla", aldrig säger nej till sina hundar och låter dem bete sig precis hur de vill. Bestraffningsförespråkarna gör sig lustiga över den andra sidan och slipper på så vis bevisa sina egna metoders effektivitet och försvara dess bieffekter. Jag tror att Cesars framgång till viss del varit möjlig för att det finns så få duktiga tränare som är bekväma nog att ta plats i offentligheten och visa på de fantastiska träningsmöjligheter som finns om man ser bortom dominans och bestraffningar. Metoderna är etiska, enkla, välbeprövade och vetenskapligt testade och tränarna finns där -de är bara inte på TV. Om en modern och säker hundträning visades på TV kunde man ersätta "Don't try this at home" med "Please try this at home!".

Är Cesar Millans metoder farliga?

Cesar Millan har under åren fått stark kritik av fysioterapeuter, veterinärer, etologer och hundtränare (en stor del finns samlade på websidan Beyond Cesar Millan) eftersom han använt metoder som de menar är skadliga för hundarna. Det är de upprepade rycken i kopplet, halsbandets placering högt upp bakom öronen, användandet av elhalsband och stackel som fått mest kritik. The American Humane Society krävde i september 2010 att tv-serien omedelbart stoppades eftersom de menar att metoderna är inhumana, omoderna och olämpliga. Listan på människor som ställer sig kritiska till Cesars metoder har vuxit för varje säsong som programmet sänts. Om man ser bortom Cesars beskrivning av vad koppelplaceringen är till för och studerar hundens anatomi så märker man att hundens nacke är som allra känsligast där han väljer att placera kopplet. Många av hundarna han arbetar med är av starka raser och de har ett muskulöst utseende med breda nackar och kraftiga käkar. De ser tåliga ut och utvecklar även sin muskulation ytterligare över nacken om de utsätts för upprepade koppelryck eller drar mycket i kopplet. När Cesar väljer att sätta kopplet uppe bakom öronen

på hundarna sätter han det på en plats där flera känsliga nerver sitter, en av dem är trigeminus. Tryck mot trigeminusnerven används i kinesisk tortyr och med tanke på att människors och hundars halsar har väldigt liknande anatomi är det inte en alldeles för vågad chansning att tryck mot nerven gör väldigt ont även på en hund (Hallgren 2008). Halsbandet har fått stark kritik från medicinskt kunniga hundproffs världen över men säljs idag i många vanliga hundaffärer i Sverige. Upprepade koppeltryck har en stor risk att permanent skada hundarna och orsaka problem med nacke, strupe och rygg (Hallgren 1994). En effekt av Cesar konfrontativa arbetsmetoder är att människor i hundarnas närhet riskerar att bli bitna. Cesar själv blir biten i flera av de episoder jag har sett och det framkommer i *The ultimate episode guide* (Milio, Peltier 2009) att producenter och kameramän blivit bitna vid flera tillfällen. Hans sätt att tvinga samman hundar som inte är bekväma med varandra har i flera avsnitt resulterat i att hundarna börjat slåss (Emily, säsong 1, episod 11, samt Trinity säsong 4, episod 27). Även ägarna själva blir bitna (avsnittet om Opie är ett exempel, säsong 1 episod 1) och med tanke på hur bestraffningar inte tar bort utan bara maskerar den underliggande problematiken är det ingen vågad gissning att flera av hundarna som rehabiliterats kommer bita igen. Cesar Millan menar själv att han aldrig skulle skada hundarna, att de ska behandlas med respekt och att han alltid använder minsta möjliga tryck för att korrigera ett beteende. Likväl innebär koppeltrycken, elhalsbanden och alfarullningarna en reell skaderisk, inte bara för hundarna utan även för alla människor som råkar vara i närheten. Skaderisken pågår inte bara när han är på hembesöket utan det kommer, förutsatt att ägarna följer hans råd fortsätta under hela hundens liv.

Vem är nöjd med att allt är en kamp om makten?

I *Dog Whisper* är upplägget väldigt ofta dramatiskt och musik, speaker och storyline skapar en domedagskänsla där det är liv eller död. Allting handlar om att vinna eller försvinna, i Cesars värld är det en ständig kamp om makten. Han definierar människor, hundar och situationer som bra eller dålig energi, som starka eller svaga. Ledarskap, rangordning och energier är tre begrepp som är väldigt svåra att definiera och vanliga hundägare har sällan en relation till dem. När så vaga begrepp är avgörande för hundens utveckling får den som definierar begreppen väldigt stor makt och allt personen säger väger tungt. Ägarna är dessutom ofta desperata när de söker Cesars hjälp som en sista utväg. Det är inte sällan de berättar att det är avlivning som gäller om inte Cesar kan hjälpa dem komma till rätta med problemet. Även om Cesar är väldigt charmig och trevlig mot människorna han möter så får han dem att inse att de inte duger, att de inte klarar av sina egna hundar. Han förklarar för dem att de är dåliga ledare och gör dem osäkra på allt vad de tidigare trott eller stått för. Många hundägare berättar i första presentationen att de inte vill använda stryphalsband, spruta vatten eller knappt säga till hunden för att det känns oschysst. En del ser hundarna som sina barn. Några minuter senare är de beredda att strypa dem och får lära sig hur hårt de ska rycka i stryplänken för att hunden ska reagera. Jag tror att desperationen och önskan att hjälpa sina hundar kan få människor att acceptera i stort sett vilka metoder som helst, bara en auktoritet säger att de fungerar.

Jag frågar mig hur många som -vill- ha det så här på riktigt. Vill folk kämpa om makten med sina hundar? Och hur många vill egentligen brottas på liv och död med sin hund eller strypa den tills den inte får luft? Väldigt få misstänker jag men det är ditåt det leder om man börjar bestraffa en hund med en väldigt stark motivation för ett oönskat beteende. Det som börjar med en mild bestraffning leder ofta till en våldsspiral där hårdare och hårdare bestraffning måste till för att hålla det oönskade beteendet under kontroll. I samma takt som bestraffningarna blir hårdare normaliseras också metoderna för den som bestraffar. Viktigt i nor-

maliseringsprocessen är också att den som bestraffar får höra att det är nödvändigt och att en auktoritet visar att det är en godkänd metod. Trots att normaliseringsprocessen fungerar i en hel del människor tror jag det är få som känner sig bekväma med att bestraffa sina hundar. Jag tror det beror på att hundägandet för de allra flesta är en hobby, något de gör för att det är roligt. De vill att det ska vara roligt att ha hund eftersom det för dem är själva syftet med att ha hund. Det kan vissa gånger vara en utmanande uppgift att som instruktör få hundägare att överhuvudtaget träna med hundarna, att belöna rätt och att vara konsekventa i sin uppfostran. Om de dessutom måste gå emot vad deras hjärta känner och göra saker mot hundarna som kanske inte känns helt riktigt så talar mycket för att de kommer göra ett dåligt jobb oavsett metod. Det är en farlig och ogrundad tanke att hundar skulle börja utveckla rädslor och aggression för att de tror att de bestämmer. Cesars dominanshypotes gör rädslor, bristfällig träning, besatthet och allvarlig förtroendebrist till en kamp om makten. Istället för att lära hundarna komma över sina problem och jobba tillsammans med sina människor sätter han dem emot varandra i ett viljornas krig utan vinnare.

Jag minns så tydligt när jag blev rekommenderad att kolla på Dog Whisperer 2006. Det var avsnittet om Opie som hade liknande problem som min egen omplaceringshund. Det var första gången jag såg programmet och jag minns än idag hur mycket det påverkade mig. Jag mådde dåligt för Opies och mattens skull och jag mådde dåligt för att jag själv kände mig så värdelös som inte fick ordning på min egen hund. Även om jag var kritisk till Cesars sätt när jag såg avsnittet köpte jag bitvis hans prat om brist på ledarskap. Jag började, trots att jag kände till min egen hunds jobbiga bakgrund att grubbla över om det kanske var i ledarskapet det brast. Jag ställde inte upp på sättet han jobbade men tänkte för en stund att mitt ledarskap kanske inte dög, att jag inte var tillräckligt duktig för att hantera min hund. Cesar lyckades ju faktiskt få Opie att vara stilla i hundmöten och jag tänkte, även om det kändes fel att det var bättre än att hunden flippade ur. Jag kan så väl föreställa mig hur det måste kännas att vara en hundägare som får höra att man måste bli en bättre ledare.

Avslutande ord

Sammanfattningsvis konstaterar jag att det finns mycket relevans i det Cesar Millan säger. Han har fått mängder av amerikaner att börja motionera sina hundar och han har givit dödsdömda hundar en ny chans i livet. Han har fått människor att adoptera istället för att köpa valpar från uppfödare i en värld där hundratusentals hundar dödas varje år och han har försökt få folk att engagera sig i sina hundar. Tyvärr har han också bidragit till att ta hundträningen femtio år bakåt i tiden. Cesar Millan förespråkar ett sätt att se på och förhålla sig till hundar som inte har någon modern forskning som stöd. Den dominanshypotes han lutar sig emot har motbevisats av flera etologer som studerat vilda vargar och förvildade hundar. Men det handlar inte bara om dominans, Cesar gör mer än att vilseleda sina tittare att de måste dominera sina fyrfota vänner för att få frid i huset. För folk som ser Dog Whisperer framstår det som att problem som hundarna dragits med i flera år går att lösa i ett koppelknyck och att vissa hundar bara blir lugna om de tvingas till underkastelse. Det här har en förödande effekt på helt vanliga relationer och på hundar med väldigt vanliga problembeteende eftersom människor är benägna att ta till sig saker de ser på TV. När deras hund skäller på andra hundar och de inte får någon annan vägledning än att rycka i kopplet eller lägga den på rygg så spelar det ingen roll att disclaimererna säger "Don't try this at home". Vidare är analyserna av hundarnas problem-bild väldigt bristfällig och många gånger ogrundad. Cesar Millan säger i sin bok att alla hundar som deltar i programmet är veterinärbesiktade men att han själv vill veta så lite som möjligt när han träffar dem första

gången. Det är ytterst sällan han frågar om hundens bakgrund eller utgår ifrån de, många gånger uppenbara händelser som kan ha gjort hunden till den den är. Analysen består istället i stort sett alltid i att hunden är dominant. Lösningen är förenklad och har många biverkningar men även om Cesars metoder skulle fungera som han vill anser jag att målet är allt annat än önskvärt. Jag vill inte ha en kuvad hund som inte vågar ta några initiativ i rädsla att bli bestraffad och som inte talar om för mig att den inte klarar av situationen. Jag vill ha en livlig, lycklig och välbalanserad hund som har lärt sig att fungera i samhället och trivs här. Jag vill ha en hund som vet att den kan lita på att jag beskyddar den och ser till att lösa situationer som den inte klarar själv. Jag vill ha en hund som följer mig genom svåra störningsmoment och lyssnar på mig men jag vill att den ska göra det för att den tjänar på det och för att den trivs med mig, inte för att den är rädd.

Källförteckning

- Millan, Cesar & Peltier, Melissa Jo -Ledarskap med Cesar, Natur & Kultur 2006
- Milio, Jim & Peltier, Melissa Jo -The ultimate episode guide, Fireside 2008
- Svenska Akademiens ordlista, internet 2010-12-04
- Dog Whisperer säsong 1-7, National Geographic Channel 2004-2010
- Jensen, Per -Den missuppfattade dominansen, www.dogma.nu/artiklar/den-missuppfattade-dominansen. Ursprungligen skriven 1983
- Hallgren, Anders -Alfasyndromet, ICA Bokförlag 2006
- Hallgren, Anders -Ryggproblem hos hund, eget förlag 1994
- Hallgren, Anders -Bedömning av farliga hundar, www.dogma.nu/artiklar/bedomning-av-farliga-hundar. Ursprungligen ett inlägg vid Adventure Dog Conference 2008
- Hallgren, Anders -Farligt halsband, <http://www.dogma.nu/artiklar/farligt-halsband> 2008
- Worm Christiansen, Freddy -Hundars och vargars beteende, Tanke i tryck 2010
- Schilder, Matthijs & van der Borg, Joanne -Training dogs with help of the shock collar: short and long term behavioural effects, <http://www.appliedanimalbehaviour.com/article/S0168-1591%2803%2900248-X/abstract>. Publicerad på Applied Animal Behaviour Science 2003
- Deborah L. Duffya, Yuying Hsub, James A. Serpella -Breed differences in canine aggression, <http://www.appliedanimalbehaviour.com/article/S0168-1591%2808%2900114-7/abstract>. Publicerad på Applied Animal Behaviour Science 2008
- Polsky, RH -Can aggression be elicited through electronic pet containment systems. Publicerad i Journal of Applied Animal Welfare Science 2000.
- Beyond Cesar Millan -beyondcesarmillan.weebly.com